HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א) [א]המרבה במעשר פירותיו מתוקנים ומעשרות מקולקלין ואמאי נימא כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו אמר ליה שאני מעשר דאיתיה לחצאים דאי אמר [ב]תתקדש פלגא (א) דחיטתא קדשה והרי מעשר בהמה דליכא לחצאין וליכא בזה אחר זה [ג]ואמר [ד]רבא [ב]יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה[ה] שאני מעשר בהמה דאיתיה בטעות [ו]דתנן [ג]קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין הרי תודה דליתא בטעות וליתא נמי בזה אחר זה ואיתמר [ז]תודה שנשחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים ור' יוחנן אמר [ד]לא קדשי לה ארבעים מתוך שמונים לאו איתמר עלה אמר [ח]ר' יהושע בן לוי [ה]הכל מודים כל היכא דאמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים קדשי לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשי שמונים לא קדשי לא נחלקו אלא בסתם מר סבר לאחריות קא מיכוון ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוון ורבא למה ליה לשנויי כרבה תיפוק ליה קידושין שאין מסורין לביאה נינהו לדבריו דרמי בר חמא קאמר: [ט]איתמר קידושין שאין מסורין לביאה אביי אמר [ו]הוו קידושין רבא אמר לא הוו קידושין אמר [י]רבא בר אהינא אסברא לי [1]כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין תנן המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות הא אחת מאשה ובתה או מאשה ואחותה מקודשת ואמאי קידושין שאין מסורין לביאה נינהו תיובתא דרבא אמר לך רבא ולטעמיך אימא סיפא מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות אחיות הוא דאינן מקודשות הא נכריות מקודשות ה"ד אילימא דאמר[כ] כולכם קני [ז]את וחמור הוא ואת וחמור לא קנה

אלא

המרבה במעשרות. המפריש אחד מחמשה שמנה ארבעה לחולין בצד זה ומדד חמישית למעשר: **מעשרותיו מקולקלין.** דטבל ומעשר מעורבין זה בזה שהכרי כולו טבל הוה וכשמנה ארבעה לחולין לא היה לו ליטול מן הכרי למעשר אלא חצי מדה חמישית והוא הפריש מדה שלמה ושם מעשר לא חל עליו אלא כפי חשבון ונמצא השאר טבל ואסור לכל אדם עד [מ] שיתקננה ואם איתא דכל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת כלל אמאי פירותיו מתוקנין ולמה חל שם מעשר אפי' לפי חשבון הרי אינו בזה אחר זה שאם הפריש פעם אחת וחזר והפריש לא היה שם מעשר חל על האחרון: **דאם אמר תתקדש פלגא דחיטתא קדשה.** הלכך כשהפריש בבת אחת יותר מכשיעור יש לו למעשר לחול על כל חטה וחטה לפי חשבון ואיכא למימר דנתפסו כולהו לפי חשבון אבל גבי אחיות ליכא למימר נתפסו קצת קידושין אכל חדא וחדא: **דליכא לחצאין.** כשמנה תשעה אינו יכול להוציא שנים ולומר חצי כל אחד יהא מעשר ויקרב לחצאין וליתא נמי בזה אחר זה שאחר שקרא לעשירי עשירי [נ] וחזר וקרא לאחד עשר עשירי אינו קדוש: **ואחד עשר מעורבין.** אחד מהן מעשר גמור אבל אינו ידוע איזה הוא והשני שם שלמים עליו כדין אחד עשר שקרא עשירי אחר שטעה וקרא לעשירי תשיעי דקי"ל שהוא שלמים כדלקמן האי הוי נמי שלמים שהרי אחד עשר זה אף הוא אחר קריאת תשיעי נקרא עשירי והרי הן מעורבים וירעו עד שיסתאבו[ס] ויביא בהמת חולין ויאמר כ"מ שהן שלמים יהא מחולל על בהמה זו ויקרב זו שלמים והשנים נאכלין לבעלים שניהם ספק מעשר ומעשר בהמה נאכל במומו לבעלים והא הכא דאינו בזה אחר זה דאילו קרא לעשירי עשירי לא קדש אחד עשר כלל וכי [ע] קראהו בהדדי חשיב חד מינייהו מעשר לפטור את התשעה: **שאני מעשר דאיתיה בטעות.** אם טעה מלקרות העשירי בשמו הוי מעשר דתנן [קרא] לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר שבא אחריו של זה קרא עשירי (עד) שלשתן מקודשין וסוף המשנה תשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ויליף לה מקראי הלכך כי היכי דחל שמו על הטעות חל נמי כי נפיק אחד עשר בהדיה ולא הפסיד העשירי את שמו בכך אבל קידושין דליתנהו בטעות אינו [פ] בזה אחר זה בכל מקום שאינו [צ] בבת אחת: **והרי תודה.** לחמי תודה: **דליתנהו בטעות.** שאם שחט תודה על ארבעים חלות ונתכוון לשחורות ונמצאו לבנות שאינן אותן שבדעתו לא קדשו דתנן (נזיר דף לא.) הקדש טעות ב"ש אומרים הקדש וב"ה אומרים אינו הקדש: **וליתנהו בזה אחר זה.** שאם שחטה על ארבעים חלות וחזר ואמר על ארבעים אחרות יקדשו גם אלו עם אלו לא קדשו שהתודה טעונה ארבעים חלות כדאמרינן במנחות (דף עו.) ושחיטת הזבח מקדשתן קדושת הגוף כדאמרינן התם (דף עח:) קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בזביחה דהאי קרבנו בלחם משתעי דכתיב על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו וגו': **על שמונים חלות.** הביא אלה לעזרה שמונים: **קדשו ארבעים מתוך שמונים.** ויוצא ידי תודתו והשאר מפרש היכי [ק] מתאכלים: **לא קדשו.** קא סלקא דעתך בדרבה פליגי דאמר כל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת ומקשי לה מדחזקיה שהיה רבו של ר' יוחנן כדאמרינן [ר] בעירובין (דף כד.) גבי סנדל שנפסקה אחת מתרסיותיו: **היכא דאמר וכו'.** כלומר היכא דלא נתכוון שיקדשו אלא ארבעים ואת השאר הביא לאחריות שאם יאבדו או יטמאו אלו יהו אלו תחתיהן: **לא יקדשו.** כלומר לא נתכוון שיקדשו ארבעים בלא שמנים שבדקנוהו ואמר [ש] (לכולכם) נתכוונתי: **לא קדשו.** כדרבה דכל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת: **בסתמא.** ששחט סתם והלך לו: **לאחריות מתכוין.** ולא היה בלבו אלא על ארבעים: **קרבן גדול.** ועל כולם היה לבו: **ורבא למה ליה לשנויי.** לעיל טעמא דמתני' דקתני אינה מקודשת כדרבה: **תיפוק ליה.** דאפי' לא קידש אלא אחת מהן אלא שלא פירש איזו היא אית ליה לרבא דאינה מקודשת דקידושין שאין מסורין לביאה הן שאין ידוע איזה מהן אחות אשה ושמעינן ליה לרבא דאמר לקמן קידושין שאין ראויין לביאה אינן קידושין: **לדבריו דרמי בר חמא קאמר לה.** לדידך דילפת ליה מהאי קרא לא תוקמא לקרא בבת אחת דקשיא ונכרתו אלא אוקמי בזה אחר זה והדר תיפוק לך בבת אחת דמתני' מיניה וביה משום דרבה: **איתמר** גרס: **קידושין שאין מסורין לביאה.** קידש אחת משתי אחיות ולא פירש [ת] איזוהי מהם דאין יכול לישא אחת מהן דשמא זו היא אחות אשתו: **בר אהינא אסברא לי.** הבינני דבר זה שיכולני להביא לו ראיה מן התורה: **כי יקח איש.** דהיינו קידושי כסף דגמרינן להו (לעיל דף ב.) קיחה קיחה וכתיב ובעלה דבעינן ראויה לביאה: **כאחת.** הוא דאינן מקודשות משום דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו: **הא אחת מאשה ובתה.** ולא פירש מקודשת: **הא נכריות.** שעמהם מקודשות: **קני את וחמור הוא.** נותן מתנות לנולד ולעובר שבמעי אמו שאינו קונה כלום גם הנולד אינו קונה שהרי לא הקנה לזה בלא זה והכא נמי איכא חדא דלא חזיא ליה כלל:

אלא

קידושין שאין מסורין לביאה רבא אמר לא הוו קידושין. פי' בקונטרס דכתיב ובעלה דבעינן ראויין לביאה וקשה דהא חייבי לאוין אינם ראוין לביאה ותפסי בהו קידושין[פ] לכך נראה לפרש קידושין שאין מסורין לביאה כלומר שאיסור הביאה ע"י קידושין והיינו היכא דקידש אחת משתי אחיות בסתם שמקודם הקידושין היתה כל אחת מהן מותרת ועכשיו ע"י הקידושין נאסרו שתיהן אבל חייבי לאוין איסור הביאה לא בא ע"י הקידושין שהרי מקודם לכן נאסרו בביאה כמו אחר הקידושין:

האחד

ואחד עשר קרב שלמים, ומה בין שלמים למעשר, השלמים טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונפדין במומן ותמורתן קריבה, מה שאין כן במעשר, והשתא דקרבן בבת אחת ולא ידע הי עשירי גמור והי אחד עשר שנקרא עשירי, בעו תרוייהו תנופת חזה ושוק וסמיכה, ולבי אומר דאינו מברך על התנופה ועל הסמיכה דלא ליהוי ברכה לבטלה, ונסכים יביא נסכי קרבן אחד על תנאי ויאמר אם זה שלמים יהיו על זה ואם לא יהיו על חבירו, אלמא מדחל שם מעשר אחד מינייהו שמע מינה אע"ג דלא קדיש אחד עשר אם קרא לעשירי עשירי דהוי עשירי וקרא לאחד עשר עשירי, אפילו הכי כי קרא בבת אחת קדיש חד מינייהו בעשירי (שם וכעי"ז בקצרה בבכורות ס:). **שאני מעשר בהמה דאיתיה בטעות.** כגון אם טעה בעשירי וקראו תשיעי ולאחד עשר עשירי, קדוש אחד עשר משום קריאת השם וקרב שלמים, דתנן **קרא לתשיעי כו'.** ובפרק בתרא דבכורות (שם) ילפינן מקראי, הלכך כי קרבן כאחד לא מעכב י"א על העשירי מלחול עליו שם גמור, דהא י"א גופיה זמנין דקדוש בקריאת שם מעשר כגון היכא דקרייה לעשירי שלפניו תשיעי (ערובין נ.). **והרי תודה.** דלחמי תודה מ' חלות כדאמר במנחות (עז.). **דליתא בטעות.** אם הפריש לחמי תודתו וטעה וסבור שלא הפריש וחזר וקרא שם על מ' חלות אחרות לא קדשי, דהא טעה, ותנן הקדש טעות אינו הקדש במסכת נזיר (לא.). **וליתא נמי בזה אחר זה.** שאם הפריש מ' לתודתו וחזר והפריש לה מ' אחרות לא קדשי, וכי שחטה על שמונים בבת אחת אמר חזקיה דקדשי מ' מתוך שמונים, שחיטת התודה מקדשת הלחם כדתניא במנחות (עח:) קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא על הזביחה (ערובין נ.). **קדשי לה ארבעים מתוך שמונים קדשי.** הא מ' קאמר (שם). קדשו לה ארבעים מתוך שמונים וכולן שמונים יאכלו בקדושה ליום ולילה דהא לא ידיעי הי ארבעים קדשי (מנחות עח: מכת"י). **דלאחריות** נתכוין דאי אבד הא ליפוק באחריני (מנחות שם). **לא יקדשו כו' לא קדשי.** שהרי אין מביאין לתודה אלא מ' חלות (שם). דהא לא אפשר דיקדשי שמונים דלא בעי אלא ארבעים ולא יצא ידי נדרו דלא תפסי בה קדושה (שם מכת"י). **מר סבר לאחריות קא מיכוון.** מ"ד קדשו סבר האי דשחטה סתם אין דעתו אלא על מ', והאי דהביא פ' לאחריות מכוין דאי איבדו ניפוק באחריני (מנחות שם). שאם יאבדו או יטמאו חליין יפטור בחליין והוה ליה כאומר יקדשו ארבעים מתוך שמונים (ערובין נ.). **ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוון.** מ"ד לא קדשו סבר הא דהביא שמונים דעתו אכולם ונתכוין להביא קרבן גדול ופסול (מנחות שם). והא לא אפשר, וארבעין מנייהו לא אמרינן דלקדשו (ערובין נ:). **קידושין שאין מסורין לביאה.** שאין סופן לבא לידי ביאה (יבמות כג:). שאינו יודע איזו אשתו ואיזו אחות אשתו שהיא בכרת (לעיל ט:). **בר אהינא אסברא לי.** חכם אחד ששמו בר אהינא לימדני טעם זה מן המקרא, כי יקח ובעלה, קיחת כסף הראויה לבעילה הוא דהויא קיחה (שם). **קני את וחמור.** את ובהמה זו תקנו נכסיי (רשב"ם ב"ב קמג.).

עין משפט נר מצוה

קכג א מיי' פ"א מהל' מעשר הלכה יד סמג עשין קלו טוש"ע יו"ד סי' שלא סעיף עו:

קכד ב מיי' פ"ח מהל' בכורות הלכה ד:

קכה ג מיי' שם הל' א:

קכו ד ה מיי' פי"ב מהלכות פסולי מוקדשין הלכה טו:

קכז ו מיי' פ"ט מהל' אישות הל' ג ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מא סעיף ג:

◆

מוסף רש"י

המרבה במעשרות. אחד מחמש או משמונה, **פירותיו.** שסילק לצד אחד, חולין מתוקנין, אבל המעשרות שנותן ללוי מקולקלין, שהרי טבל מעורב בהן כשנתן קב השמיני לא חל שם המעשר אלא על הראוי למעשר והשאר טבל הוא, דמעשר בהדיא אמר רחמנא שיעור אחד מעשרה, ולא דמי לתרומה שניטלת בעין יפה ובעין רעה ובינונית, דבתרומה לא כתיב בה שיעור (ערובין נ. וכעי"ז מנחות נד:). **ואמאי.** פירותיו מתוקנין, נימא כל שאינו בזה אחר זה. דאילו הוה מפריש מעשר כהלכתו והדר שקל תו וקרייה עליה שם מעשר על חולין שנתקנו כבר לא חייל עליה שם מעשר, והשתא נמי כי אפריש האי טופיינא עם מעשר לא ליחול שם מעשר אפילו על הראוי למעשר (ערובין נ.). **שאני מעשר.** דלהכי פירותיו מתוקנין דעל כל גרגר וגרגר שבו חל השם עליו לפי חשבון הראוי למעשר, כגון הפריש אחד מחמשה קדש כל גרגר חציו, דאי אמר תתקדש פלגא פלגא דחיטתא קדשה. והאי כיון דאפריש כפלים וקרא עליה שם מעשר כמאן דאמר תיקדוש כל חיטתא לפלגא (שם). **והרי מעשר בהמה דליכא לחצאין.** דאי אמר חצי טלה זה חולין וחציו מעשר לא אמר כלום ליקדש לחצאין, דכל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קודש אמר רחמנא, יהיה כולו קודש לשם מעשר, **וליתא נמי בזה אחר זה.** שאם קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אינו קדוש, וכי קרא לשנים עשירי בבת אחת אמרינן לחד מנייהו מעשר גמור, דקאמר רבה עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה, לחד מינייהו מעשר ואידך הוי אחד עשר שקראו עשירי, ואילו הוה ידע ביה כגון שטעה וקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי קיימא לן דעשירי מעשר

מסורת הש"ס

א) מנחות נד: עירובין נ. תוס' דדמאי פ"ח הלכה י, ב) [בכת"י ודפו"ר: תיקדוש. וכצ"ל], ג) עירובין נ. בכורות ס:, ד) [צ"ל רבה כ"א בעירובין] [אמנם בבכורות רבא], ה) [עי' תוס' בכורות יז ע"ב ד"ה אפשר, בסוה"ד (בנמשך לע"א)], ו) ג"ז שם, ז) מנחות עח: עירובין נ., ח) [בעירובין ובמנחות שם איתא ר' זירא וכצ"ל], ט) [לקמן סד:] יבמות כג:, י) לעיל ט:, כ) [בכת"י נוסף: להון], ל) ב"ב קמג. [ע"ש תוס' ד"ה ר"נ אמר קנה מתלה], מ) [בדפו"ר: שיתקננו], נ) [בדפו"ר: חוזר], ס) [עי' עירובין נ ע"א תוד"ה עשירי, ומהרש"א שם], ע) [צ"ל קריהו. (יעב"ץ)], פ) [צ"ל בבת אחת], צ) [צ"ל בזה אחר זה], ק) [צ"ל מתאכלי. (יעב"ץ)], ר) [צ"ל לכולם (יעב"ץ, וכ"ה בדפו"ר)], ש) [צ"ל אחיה. (יעב"ץ. וכ"ה ברש"י שבר"ף)], ת) [לקמן סח ע"א],

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' פלגא פלגא דחיטתא: (ב) רש"י ד"ה לא קדשו וכו' בעירובין. נ"ב פ' שני דף כ"ד ואיתא נמי בפ' אלו קשרים דף קיב:

◆

תוס' ר"י הזקן

תיפוק לי. דאפילו לא קידש אלא אחת מהן הואיל ולא פירש איזו אינה מקודשת לדידיה דהא לא ידעינן איזו היא אחות אשה. **לדבריו דרמי.** דמוקי לקרא לקדשן שתיהן כאחת. **קדושין שאין מסורין לביאה.** כגון שאמר אחת מבנותיך מקודשת דהא לא ידעינן [איזו], או אמר לאחיות אחת מכם מקודשת וקבלה האחת בשליחות חברתה שאינו יכול לישא אחת מהן שמא אחות אשתו היא. **את וחמור.** נותן מתנה לנולד ולעובר שבמעי אמו או לחמור שאמר קני את וחמור, לרב המנונא אינו קונה כלום גם הנולד שהרי לא הקנה לזה בלא זה, וחמור או (עבד) [עובר] לאו בני קנין נינהו, הכא נמי לא קדש האחרות אלא כמו שקדש האחיות והאחיות אינן מקודשות דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו.